

Wat beweegt boeren? Barrières en kansen van kruidenrijk grasland

Kennissessie 5 juli 2021

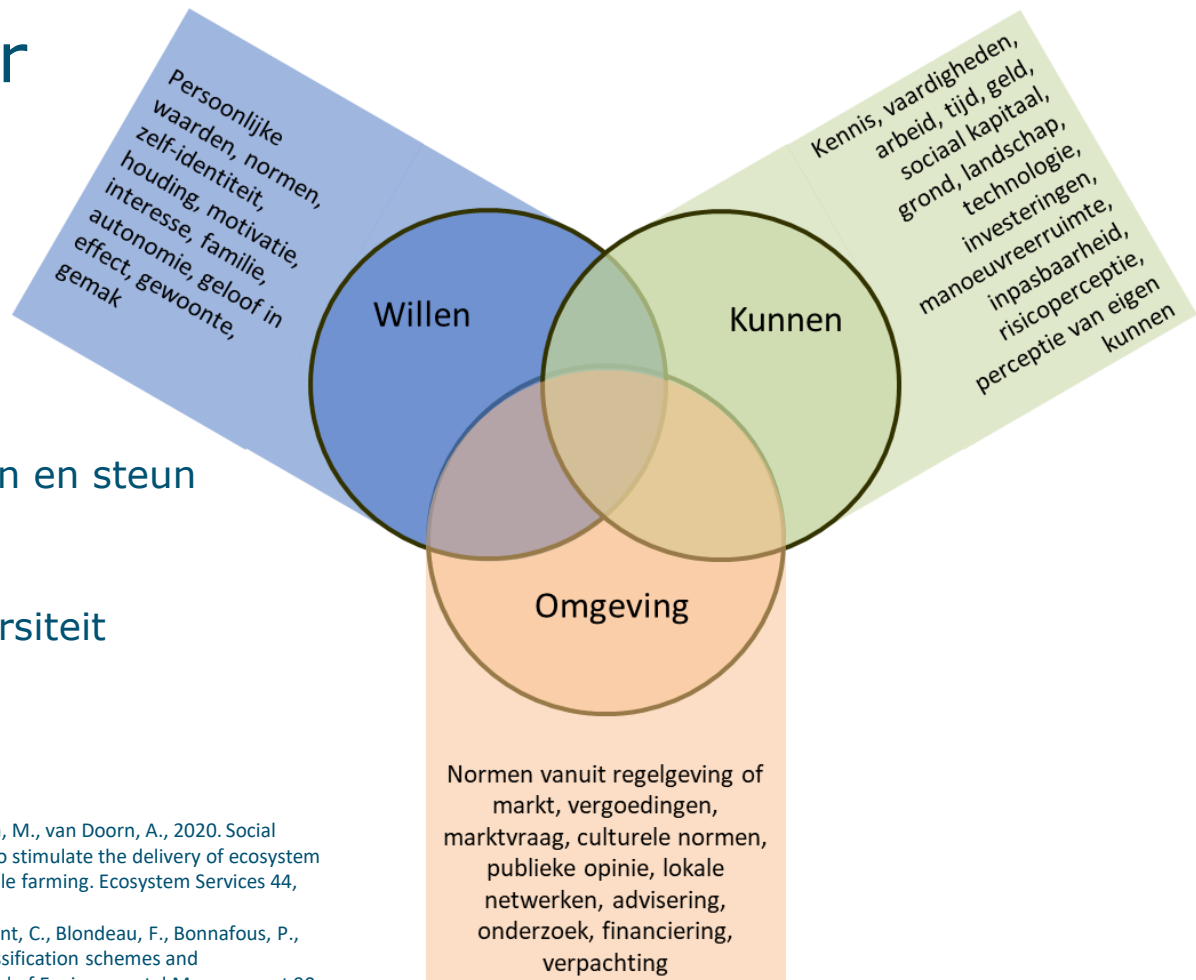
Judith Westerink, Jan Hassink en Marleen Plomp

Onderzoeksvraag

- Welke barrières en kansen zien boeren voor (meer) kruidenrijk grasland?
 - Zijn er stijlen te herkennen? (clusters/ verhalen)
 - Wat betekent dit voor het stimuleren van kruidenrijk grasland?

Theoretisch kader

■ Effectieve sturing

- adresseert willen, kunnen en steun van de omgeving
- houdt rekening met diversiteit (verschillende stijlen)

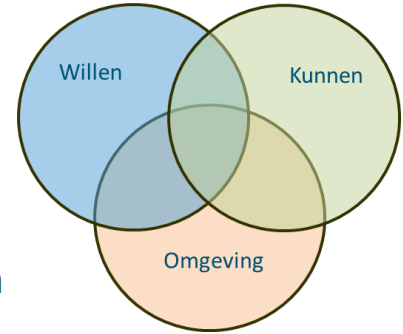
Westerink, J., Pérez-Soba, M., van Doorn, A., 2020. Social learning and land lease to stimulate the delivery of ecosystem services in intensive arable farming. *Ecosystem Services* 44, 101149.

van der Ploeg, J.D., Laurent, C., Blondeau, F., Bonnafous, P., 2009. Farm diversity, classification schemes and multifunctionality. *Journal of Environmental Management* 90, S124-S131.

Methode

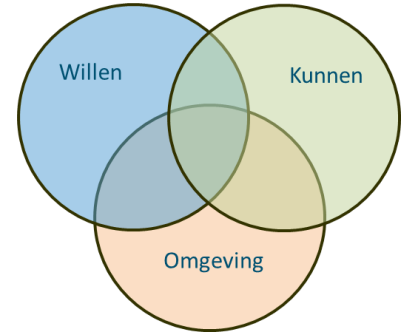
- Kwalitatief/ interpretatief
- 4 mini-workshops met in totaal 20 (melk)veehouders
- 9+6 = 15 diepte-interviews met individuele melkveehouders
- Geluidsopname
- Workshops getranscribeerd, interviews samengevat
- Coderen, analyseren, patronen/ stijlen zoeken

Waarom *willen* boeren kruidenrijk grasland?

- Voor biodiversiteit/ insecten/ **vogels**: goed bezig voor de natuur
- Toekomstbestendig bedrijf/ voorkeur voor extensief/ rustig afbouwen
- Het past bij me/ ik vind het leuk/ het ziet er mooi uit
- Het zo goed mogelijk doen/ bewijzen dat boeren goede natuurbeheerders zijn/ dat natuur en intensief samengaan
- Uitdaging/ trots op veel soorten/ willen experimenteren
- Gezond voor de dieren (structuur, specifieke soorten)/ smakelijk
- Minder last van droogte
- Iets verdienen als sport vs niet alleen voor het geld
- Iets voor de maatschappij doen

Waarom *willen* boeren kruidenrijk grasland *niet*?

- Het maximale van het land kunnen halen/ hoge VEM nastreven/ zoveel mogelijk willen melken
- Geen boer kunnen blijven/ familie kunnen onderhouden
- Het moet eruit zien als grasland/ onkruid hoor je te bestrijden/ er moet mest op voor de bodem
- Voorkeur voor productief ingezaaid kruidenrijk grasland
- Aversie tegen biologisch
- Predatie
- Vrijheid/ autonomie/ gemak (alles ineens maaien)

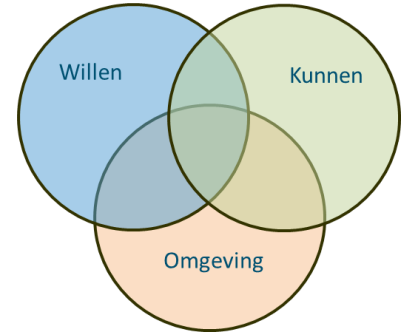
“Ik melk geen koeien, ik weid koeien. Voor mij past precies dat verhaal van kruidenrijk. Ik pas het aantal koeien aan aan de tijd van het jaar, bij mij past het best. Ik verkoop hooi, gras, en vlees.”

“Je moet het niet alleen voor het geld doen. Laten we het zo maar zeggen. Maar zonder geld wordt het lastig. Nee, dan hadden we ook een ander beroep moeten kiezen. Maar als het gevoel er goed bij is, als je denkt ik ben goed bezig voor de natuur, mijn dieren, en als de economie ook meegaat is het helemaal mooi meegenomen. Maar je moet niet de economie op één zetten.”

**“Ik vind het gewoon leuk om te doen,
alles, land, koeien, alles op het bedrijf
zelf doen.”**

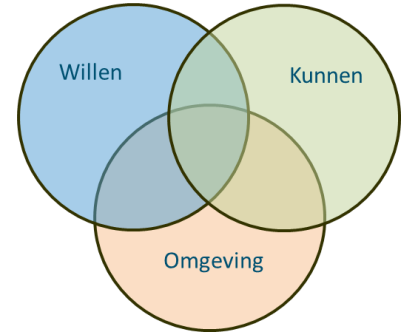
“Ik ben zelf echt een natuurliefhebber, heb ook een opleiding Bos en Natuurbeheer gedaan. En eigenlijk daar vandaan het melkveebedrijf ingerold, dus die combinatie vind ik heel mooi. Ik geniet ook van de natuur, dus ik vind het heel leuk om dat te kunnen inpassen in mijn bedrijf. En dan zie je dat het goed gaat, het betaalt zich terug, je hebt gewoon een verdienmodel op deze manier! Dus dat is wel mooi, dat je dan ziet dat het niet allemaal intensiever, en meer hoeft...”

Waarom *kunnen* boeren kruidenrijk grasland?

- Combi melkvee en natuur is een verdienmodel/ verbreding/ verkoop gras of hooi/ verkoop vlees/ lagere kosten
- Combinatie productief en kruidenrijk/ land op afstand/ randen/ natte stukken/ mozaiek
- Genoeg grond
- Kennis op maat/ gebiedskennis/ kennisuitwisseling/ praktisch boekje/ leren door doen
- Vaardigheden: ontwikkeling, bemesting, beheer, winning
- Inpasbaarheid: beweiden/ maaien/ rantsoen/ mestplaatsingsruimte/ balans grond en vee/ droge koeien, jongvee, schapen en paarden/ strooisel/ slag koeien
- De kracht van het collectief/ het met elkaar doen/ de cooperatie

Waarom **kunnen** boeren kruidenrijk grasland *niet*?

- Veel tijd en moeite
- Het is geen verdienmodel/ hogere kosten (o.a. loonwerker)/ lagere opbrengst en kwaliteit
- Bank moeten aflossen
- Mest moeten afvoeren, gras moeten afvoeren
- Beperkte ruimte om kruidenrijk in te passen/ niet alles kan in uitgestelde maaidatum
- Grond is duur
- Gezaaide kruiden houden niet (overal) stand/ grond moet geschikt zijn
- Te weinig kennis van soorten, waarde en beheer, kennis van vroeger is vergeten
- Risico van (giftige) onkruiden/ onzekere toekomst qua regelingen

“En ik heb een stuk land, grasland zeg maar, dat is gewoon in een blok daar achterop dus dan doe ik daar het beheer, de rest van het land probeer ik zo productief mogelijk te maken, echt er bovenop zitten, zoveel mogelijk, en het andere stuk wordt meer beheerd voor structuur.”

“Je hebt grassen en kruiden, en in mijn beleving krijg je goede melk van gras en niet van kruiden.”

“Maar als je het goed wilt, de runderen vinden het heerlijk.”

“Sommige bedrijven kunnen het mooi binnen hun bedrijf verwaarden het kruidenrijke grasland.”

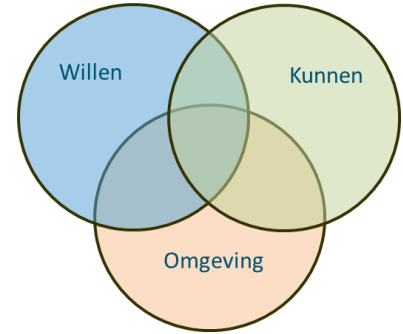
“Hoe doen ze dat?”

“Bepaalde gebieden dat je toch wel mooi dat kruidenrijk grasland kunt telen, en als dat in jouw rantsoen past, dan kan het een win win zijn. Boer moet ruim in zijn grond zitten. Kijk als jij echt heel intensief bent dan kan het ook niet.”

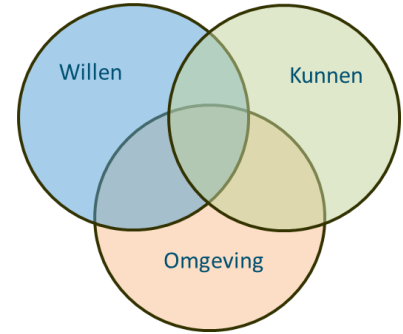
“En als je dan kijkt dat de waarde van de grond tussen de 75 en 100 duizend euro op die manier verspeeld wordt, dan denk dat ik dan wel een puntje heb, wat bovenaan je lijstje mag, misschien.”

Hoe ervaren boeren steun van de **omgeving**?

- ANLb (= het collectief)/ ruigemestvergoeding/ mozaiekvergoeding
- Plus op melkprijs programma's AH/ OtwtPP/ BD / bio vooral in combi met ANLb
- Meer beloning in de toekomst is een kans
- Eisen in de programma's mbt kruidenrijk grasland/ BD
- Kruidenrijk pakket kun je op tijd maaien
- Mensen willen natuurbeheer/ biodiversiteit/ positieve reacties
- Meer/ beter vertellen wat we doen
- Veel boeren doen hier aan natuurbeheer/ cultuur
- Optrekken met kennisinstellingen
- Rabobank wil ook die kant op.

Hoe ervaren ze *te weinig* steun van de **omgeving**?

- Gebrek aan overgangssubsidie bij verschrallingsbeheer
- Subsidie = onkostenvergoeding/ je mag er niet aan verdienen
- Gebrek aan continuïteit regelingen
- Consument wil er niet voor betalen
- Eisen in ketenprogramma's mbt CO2 (bevorderen intensivering)
- Uitgestelde maaidatum maakt verschrallen lastig
- Te weinig flexibiliteit in maaidata/ controle niet altijd eerlijk
- Het publiek heeft weinig kennis/ boeren krijgen de schuld
- Gras moet groen zijn/ productief/ geen onkruid (buren, adviseurs)
- Terreinbeheerders vragen hoge pacht en bemoeien zich er teveel mee

“En wij zitten eigenlijk altijd, het mocht van de overheid ook nooit geen verdienmodel zijn, dan was het staatssteun. We mochten alleen maar gecompenseerd worden voor gedeerde inkomsten, dat is het hele vorm van natuurbeheer, tot op heden is het daarop gebaseerd. Dat is een hele foute: als wij een maatschappelijke dienst leveren, dan zouden we ook gewoon een plusje op die gedeerde inkomsten, dat is een hele rare natuurlijk. “

“Ja, en nou ik lever zelf aan DeltaMilk. En dat is wel mooi, dan komt er een programma op de markt en dan kan ik zonder iets te hoeven doen instappen. Dus dan zie je: dit is waarnaar gevraagd wordt. Dus het maatschappelijk draagvlak is ook heel groot op deze manier, daar hoef je niet alles voor te doen, maar dat is wel leuk meegenomen.”

“Daarnaast kun je natuurlijk nog aan het collectief meedoen van Benschop wat hier in de buurt actief is. Dan krijg je natuurlijk, dan krijg je een beetje dubbel zelfs. Dan krijg je, ja die hectares van Benschop tellen daar ook voor mee. Dus dan kan je ook nog een vergoeding daarvoor krijgen. Zo’n dras plas gebeuren, ja dat telt natuurlijk gewoon mee als kruidenrijk grasland of wat dan ook. Maar je krijgt ook van Benschop die vergoeding. Dan wordt het natuurlijk wel een goed verdienmodel.”

Enkele observaties

- De ene boer is de andere niet
 - Wat de een ziet als kans, ziet de ander als bedreiging
 - Voor de vogels en/ of voor de ecologie als geheel?
 - Vergoeding via de markt of via subsidie?
 - Verschillen in kennisniveau m.b.t. kruiden, hun waarde en hun beheer
- Uitgestelde maaidatum \neq verschaald kruidenrijk \neq biologisch grasland \neq ingezaaid productief kruidenrijk
- Combinatie intensief en extensief op bedrijf en binnen gebied (moet de totale hoeveelheid mest omlaag?)
- Veel vragen over CO₂
 - CO₂ vastlegging beter in extensief permanent of in intensief grasland?
 - Relatie met bodemdaling en KPIs

Nog te doen: verhalen naar type/ profiel (concept)

	Gangbaar met kruidenrijk apart	Gangbaar met kruidenrijk ingepast	Extensief maar niet biologisch	Biologisch / alles kruidenrijk
Willen				
Kunnen				
Omgeving				

Stand van zaken

- Dec 2020 artikel Nature Today
- Dit jaar nog 6 interviews
- Artikel schrijven

Dank voor je aandacht

Vragen?

Judith.Westerink@wur.nl

We zijn erkentelijk voor de financiering via het WUR
Kennisbasisprogramma: KB36 Biodiversiteit in een Natuurinclusieve
Samenleving (projectnummer KB36-005-007) - dat wordt ondersteund
door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

